

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 10072/17

לפני: כבוד השופט י" עמית
כבוד השופט א' שהם
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העותר: פלוני

נגד

המשיבים: 1. בית הדין הרבני הגדול בירושלים
2. בית הדין הרבני האזורי בפתח תקווה
3. פלונית

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותר: עו"ד מיכאל וייס

פסק-דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. העתירה שבפנינו מכוונת נגד פסק דינו של בית הדין הרבני הגדול בירושלים מיום 23.11.2017. בעיקרו של דבר, העותר טוען כי פסק הדין ניתן בחריגה מסמכות ותוך פגיעה בעקרונות הצדק הטבעי, ועל כן דינו להתבטל.

הרקע העובדתי וההליכים בבתי הדין הרבניים

2. העותר והמשיבה 3 (להלן: המשיבה) נישאו זה לזו בשנת 1974, ולהם שלושה ילדים משותפים, כולם בגירים.

3. ביום 3.2.2015, על רקע סכסוך שהתגלע בין השניים, חתמו העותר והמשיבה על "הסכם הפרדת רכוש" (להלן: ההסכם הרכושי או ההסכם), שקבע כי העותר יעביר למשיבה את כל זכויותיו בדירת המגורים המשותפת שלהם (להלן: הדירה), ובתמורה לא יהיו למשיבה כל טענות לקבלת כספים נוספים מהעותר. כמו כן, הוסכם כי החשבון המשותף של בני הזוג יעבור להיות חשבוננו של העותר בלבד, וכי תחול הפרדה רכושית בין הצדדים על אף שהם יישארו נשואים. בהמשך לכך, הועברו זכויותיו של העותר בדירה למשיבה ונרשמו על שמה במרשם המקרקעין.

4. בחודש דצמבר 2015 הגיש העותר תביעת גירושין לבית הדין הרבני האזורי בפתח תקווה. המשיבה מצדה התנגדה לפתיחתו של תיק הגירושין, והגישה תביעה למזונות אשה. בהמשך, הגיש העותר – במסגרת תביעתו – בקשה לביטול ההסכם הרכושי מן הטעם שלא היה כשיר לחתום עליו בשל מצבו הנפשי הירוד הנובע מהיותו הלום קרב.

5. הדיונים בתביעותיהם של העותר והמשיבה עברו כמה "גלגולים", שלא זה המקום לפרטם. בסופו של דבר, ולענייננו, ביום 12.6.2017 קבע בית הדין הרבני האזורי כי אין מקום להורות על בטלותו של ההסכם הרכושי. בית הדין הרבני האזורי קבע כי העותר לא הוכיח את הטענה בדבר אי-כשירותו לחתום על ההסכם, וכי מעדותה של כלתו, עורכת הדין שערכה את ההסכם, עולה שהעותר אף היה מעורב מאד בעריכתו ובניסוחו. בית הדין הרבני האזורי הוסיף כי אמנם ההסכם לא אושר בפני ערכאה שיפוטית או בפני עורך דין או נוטריון, כנדרש לפי סעיף 2 לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973 (להלן: חוק יחסי ממון), אך מכיוון שהצדדים פעלו על פיו ומימשו אותו יש לראות בכך מקרה חריג המצדיק להכיר בתוקפו גם ללא אישור כאמור. כמו כן, בית הדין הרבני האזורי המליץ לצדדים להתגרש, ואף קבע כי המשיבה אינה זכאית למזונות אשה.

6. העותר ערער על פסק דין זה לבית הדין הרבני הגדול, וטען כי בהיעדר אישור של ערכאה שיפוטית להסכם לא היה מקום ליתן לו תוקף. בפרט טען העותר כי לא היה מקום ליישם את פסיקתם של בתי המשפט האזרחיים בכל הנוגע להכרה בהסכם שלא אושר, שכן פסיקה זו עסקה במקרים שבהם צד שנהנה מיישומו של הסכם דרש את ביטולו, להבדיל מן המקרה דנן שבו דווקא הצד הרואה עצמו נפגע מן ההסכם מבקש לבטלו. המשיבה ערערה אף היא לבית הדין הרבני הגדול, וטענה כי היא זכאית למזונותיה, בהתחשב בכך שעודנה נשואה לעותר.

7. ביום 23.11.2017 נתן בית הדין הרבני הגדול את פסק דינו בשני הערעורים – דחה את ערעורו של העותר וקיבל באופן חלקי את ערעורה של המשיבה. באשר לערעורו של העותר, נקבע כי העיקרון שהנחה את בית הדין הרבני האזורי היה שהסכם אשר הצדדים כבר החלו במימושו, הוא הסכם שהם גמרו בדעתם לתת לו תוקף מחייב. בית הדין הרבני הגדול סבר כי במקרה דנן הסכים העותר להעברת הזכויות בדירה במרשם המקרקעין, ועל כן הוא מנוע מלטעון לביטול ההסכם. עוד נקבע, כי העותר נהנה ממימוש ההסכם, בהתחשב בכך שעם העברת הזכויות לידי ויתרה המשיבה על כל תביעה כספית נגדו. באשר לערעורה של המשיבה נקבע כי היא לא ויתרה על

מזוונותיה במסגרת ההסכם, שכן זה התייחס לתביעות רכושיות וכספיות בלבד. בית הדין הרבני הגדול קבע כי קיימות גישות שונות בפסיקה באשר לשאלה האם יש מקום ליתן פטור מתשלום מזוונות אשה בנסיבות שבהן בית הדין לא מחייב את האשה להתגרש אלא רק ממליץ לה לעשות כן. בהמשך לכך, בית הדין הרבני הגדול קבע כי אין הוא נדרש לשאלה עקרונית זו, מאחר שבנסיבות העניין יש הצדקה לחייב את העותר בתשלום "פיצויי גירושין" למשיבה, שישולמו לה כדמי מחייה חודשיים למשך עשר שנים מיום הסכמתה לקבל גט, בהתחשב בכך שכתובתה של המשיבה לא נמצאה וכן בשים לב לכך שמשענתה הכלכלית מבוססת על הכנסותיו של העותר.

העתירה דנן

8. בעיקרו של דבר, העותר טוען כי יש לראות את שני פסקי הדין בעניינם של הצדדים – פסק דינו של בית הדין הרבני הגדול ופסק דינו של בית הדין הרבני האזורי – כפסקי דין שניתנו בהיעדר סמכות. זאת, מאחר שנתנו תוקף להסכם ממון שלא אושר על-ידי ערכאה שיפוטית, בניגוד להסדר הקבוע בסעיף 2 לחוק יחסי ממון, ואף שלא בנסיבות החריגות שהוכרו בפסיקה למתן תוקף להסכם שלא אושר. בהקשר זה הוא חוזר בעיקרו של דבר על הטענות שהעלה בערעורו לבית הדין הרבני הגדול. העותר מוסיף וטוען כי גם פסיקתם של "פיצויי הגירושין" בבית הדין הרבני הגדול לטובת המשיבה מהווה חריגה מסמכות, בהתחשב בכך שסעד זה כלל לא התבקש או נדרש על ידי המשיבה, וכן משום שלשיטתו אף מבחינה מהותית לא הייתה הצדקה לפסוק סעד זה בנסיבות העניין.

9. העותר טוען עוד כי יש לקבל את עתירתו מ"שיקולי צדק", בהתחשב במצבו הנפשי ובעובדה שמשמעותה של הפסיקה בעניינו היא כי הוא איבד את זכויותיו בדירת המגורים, ולמעשה נותר ללא כל רכוש. בהקשר זה מעלה העותר טענות רבות נוספות הנוגעות למערכת היחסים בינו לבין המשיבה ולנסיבות החתימה על ההסכם הרכושי, וטוען כי פסק הדין של בית הדין הרבני הגדול גרם לו לעיוות דין.

דיון והכרעה

10. לאחר עיון בעתירה ובנספחיה אנו סבורים שדינה להידחות על הסף. כידוע, בית משפט זה אינו יושב כערכאת ערעור על החלטותיהם של בתי הדין הרבניים אלא במקרים חריגים וממילא אינו נדרש לטענות שעניינן יישום מוטעה, על-פי הנטען, של הדין (ראו: בג"ץ 6968/15 פלונית נ' פלוני, פסקה 2 (14.12.2015); בג"ץ 6994/15 פלוני נ' ביה"ד הרבני הגדול ירושלים, פסקה 4 (23.12.2015); בג"ץ 5038/16 טולדנו נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים, פסקה 8 (5.9.2016)).

11. העותר הציג את עתירתו כמבוססת על טענות של חריגה מסמכות, אך לאמיתו של דבר קבל על טעויות שנפלו, לשיטתו, בפסיקתם של בתי הדין הרבניים. כפי שצוין בעתירה, הוא הלין על כך שבתי הדין הרבניים "שגו בהחילם את החריג לכלל הקובע שדינו של הסכם ממון שלא אושר הוא בטלות". אין מדובר אפוא בטענה לפיה בית הדין הרבני פסק בעניינים שאינם מסורים לסמכותו, אלא בטענה לטעות ביישום הדין בכל הנוגע להכרה בהסכם ממון שלא אושר כדין על נסיבות המקרה הקונקרטי. טענה מסוג זה היא "ערעורית" באופיה ואינה מצדיקה את התערבותנו, השמורה כאמור למקרים חריגים בלבד (ראו: בג"ץ 2533/11 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול לערעורים, פסקה ז' (26.10.2011); בג"ץ 1744/15 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול, פסקה 7 (31.5.2015); בג"ץ 1996/16 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול, פסקה 8 (21.6.2016)). דברים אלה יפים גם לעניין טענותיו של העותר בכל הנוגע לפסיקת "פיצויי הגירושין" למשיבה במסגרת הערעור על תביעתה למזונות אשה.

12. על כך נוסיף, כי חרף טענותיו של העותר באשר לכך שנגרם לו עיוות דין, לא התרשמנו שאלה הם פני הדברים. הן בית הדין הרבני האזורי והן בית הדין הרבני הגדול נתנו את דעתם לטענותיהם של הצדדים, במסגרת כמה דיונים שהתקיימו בפניהם ושבהם נשמעו עדויות והובאו ראיות. בנסיבות אלה, לא מצאנו שנפל פגם – ודאי לא פגם היורד לשורשו של ההליך – המצדיק את קבלת טענותיו של העותר במישורים אלה (ראו: בג"ץ 1557/15 פלוני נ' בית הדין השרעי לערעורים, פסקה 7 (16.4.2015); בג"ץ 2484/15 פלוני נ' פלונית, פסקה 7 (20.4.2015)). אכן, ניתן להבין כי לפסק דינו של בית הדין הרבני הגדול השלכות משמעותיות על העותר, אולם אין די בכך כדי להביא להתערבותו של בית משפט זה.

13. סוף דבר: העתירה נדחית. בנסיבות העניין ומשלא התבקשה תגובה, אין צו להוצאות.

ניתן היום, י"ד בטבת התשע"ח (1.1.2018).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט